

Öğretmenlerin Dijital Ayak İzi Farkındalık Durumlarıyla İlgili Bir İnceleme

Veysel Bilal ARSLANKARA & Prof. Dr. S. Sadi SEFEROĞLU

Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı.

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu

02 - 04 Mayıs 2019 Kırşehir Türkiye

Sunu İçeriđi

- Giriş
- Amaç
- Önem
- Problem
- Yöntem
- Bulgular
- Sonuç ve Öneriler

Giriş (1)

- Çevrim-içi siteler üzerinden alışveriş yapma, sosyal ağlara üye olma ve bunları kullanma, paylaşımlarda bulunma, borç ödeme, bankacılık işlemlerini yapma, her türlü bilgiye ulaşma ve bunlar gibi daha birçok durum için günümüzde **internet** kullanılmaktadır.
- İnternette yapılan her türlü işlemle ilgili olarak **kayıtlar** tutulmaktadır. Kullanıcıların çok büyük çoğunluğu bu durumun farkında değildir.
- Öte yandan kaydedilen veriler, verinin kaydedildiği tarayıcıdan veya bilgisayardan temizlense bile İnternet ortamından tam olarak **silinmezler**.
- Bu durum alanyazında “**dijital ayak izi**” olarak adlandırılan birçok kullanıcı için yeni sayılabilecek bir kavramı gündeme getirmektedir.

Giriş (1)

- Dijital ayakizi kurumların veya bireylerin çevrimiçi etkileşimde buldukları zaman geride bıraktıkları iz olarak tanımlanabilir.
- Dijital ayakizleri, teknolojik kanıtların değerlendirilmesinde, insan ve siber dünya arasındaki etkileşimin kayıtlarının tutulmasında kullanılabilir.
- Kayıtların tutulmasının bilincinde olma durumu kullanıcılar açısından **dijital ayakizi farkındalığı** olarak tanımlanmaktadır.

Problem Durumu (1)

- Her geçen gün daha çok dijitalleştirilen veriler erişim ve kullanım açısından kullanıcılara **kolaylıklar** sağlamasına karşın bazı **olumsuzlukları** da beraberinde getirebilmektedir.
- Bugün dijitalleştirilen bir bilgi yarın farklı yollarla **bireylerin karşısına** çıkabilmektedir.
- Örneğin en masum şekliyle, bir kullanıcıyla ilgili olarak veya bir kullanıcıdan toplanan veriler o kullanıcının karşısına **reklam mesajları** olarak çıkabilmektedir.
- Bu yeni durum nedeniyle kullanıcılar açısından dijital ayak izi farkındalığının gerekli olduğu ileri sürülebilir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi (1)

- Dijital araçların güvenli kullanılması gerektiği sürekli olarak dile getirilmektedir.
- Z kuşağı olarak adlandırılan gruplar diğer yaş gruplarına göre teknolojiyi çok daha fazla etkin kullanmaktadır.

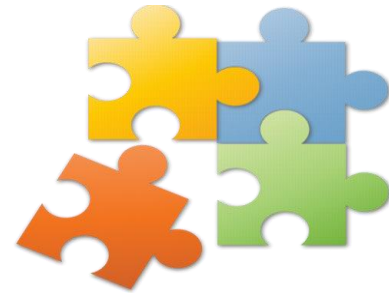

Araştırmanın Amacı

- Bu bağlamda bu araştırmanın amacı bireylerin farkındalıklarında önemli yer tutan ve hemen her konuda örnek olan öğretmenlerin dijital ayak izi farkındalık durumlarını incelemektir.
- Bu amaca ulaşmak üzere geliştirilen araştırma soruları:
 - Öğretmenlerin dijital ayakizi farkındalık düzeyi nedir?
 - Öğretmenler dijital ayakizlerini en çok hangi çevrimiçi araçlarda bırakmaktadır?
 - Öğretmenlerin dijital ayakizi farkındalıkları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Yöntem

- Çalışma grubunu Sakarya'da çeşitli ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan toplam 40 öğretmen oluşturmaktadır.
- Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen "*Öğretmenlerin Dijital Ortamları Kullanma/Farkındalık Durumları Anketi*" başlıklı bir anket aracılığıyla toplanmıştır.

Çalışma Grubu

- Çalışma grubunu Sakarya’da çeşitli ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan toplam 40 öğretmen oluşturmaktadır.

Değişkenler	Seçenekler	f	%
Cinsiyet	Kadın	25	62,5
	Erkek	15	37,5
	Toplam	40	100

Veri Toplama Süreci

- Araştırmayla ilgili veriler, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Sakarya ili Akyazı ilçesindeki 40 ilkokul ve ortaokul öğretmeninden elde edilmiştir.
- Veriler çevrim-içi ortamda toplanmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Öğretmenlerin dijital ayakizi farkındalık durumları nedir?

1. Dijital ortamlarda yorum ya da yazı paylaşmadan önce yazdıklarımı üslup açısından birçok kez gözden geçirip paylaşıyorum.
2. Dijital ortamlarda yorum ya da yazı paylaşmadan önce yazdıklarımı imla açısından birçok kez gözden geçirip paylaşıyorum.
3. Dijital ortamlardaki bilgilerimin okul, iş veya özel yaşamımda karşıma çıkabileceğinin farkındayım.
4. Dijital ortamlardaki bilgi paylaşımlarımın gelecekte mesleki veya özel yaşamımda karşıma çıkma ihtimali nedeniyle dikkatli davranırım.
5. Dijital ortamlarda yaptığım her türlü işlemin kayıt altında olacağını bilirim.
6. Dijital ortamlarda yaptığım hiçbir işlemin gizli kalmayabileceğinin farkındayım.
7. İnternet kafe, ortak kullanımlı bilgisayar laboratuvarları vb. ortamlarda bilgilerimin/paylaşımlarımın başkalarının eline geçme ihtimali olduğunun farkındayım.
8. Dijital ortamlarda başkasının görmesini istemediğim kişisel bilgilerimi kimsenin kullanmaması için gerekli önlemleri alırım.
9. Çevrim-içi araçların (örneğin; sosyal ağlar, çevrim-içi sohbet vb.) gizlilik ayarlarının farkındayım.
10. Çevrim-içi araçları (örneğin; sosyal ağlar, çevrim-içi sohbet vb.) gizlilik ayarlarını kullanıyorum.
11. Çevrim-içi araçları (örneğin; sosyal ağlar, çevrim-içi sohbet vb.) gizlilik ayarlarını sürekli gözden geçirip düzenlerim.
12. Dijital ayakizi kavramı hakkında bilgim var.

Bulgular ve Yorumlar

- Öğretmenlerin dijital ayakizi farkındalığının yüksek düzeyde olduğu ($X=4.232$) anlaşılmaktadır.
- Yapılan birçok çalışmada internet kullanıcılarının bireylerin dijital ayakizi farkındalıklarının yüksek düzeyde olduğu görülmüştür (*Madden vd. 2007; Özbek vd. 2016; Sürmelioğlu & Seferoğlu, 2018*).
- Bu açıdan bakıldığında bu çalışmanın verilerinin alanyazındaki çalışmaların benzer verileriyle örtüştüğü de görülmüştür.

Bulgular ve Yorumlar

- En yüksek ortalama «*Dijital ortamlardaki bilgi paylaşımlarımın gelecekte mesleki veya özel yaşantımda karşıma çıkma ihtimali nedeniyle dikkatli davranırım.*» maddesinde (X=4,62) gerçekleşmiştir.
- «*Çevrim-içi araçları (örneğin; sosyal ağlar, çevrim-içi sohbet vb.) gizlilik ayarlarını kullanıyorum.*» maddesi dijital ayakizi farkındalık durumunda orta düzeyde (X=2,32) farkındalık göstermektedir.

Bulgular ve Yorumlar

- Madden vd.'nin (2007) çalışmasında çoğu internet kullanıcısının kişisel bilgileriyle ilgili çevrimiçi kayıtlardan herhangi bir endişe duymadıkları,
- Ayrıca bu kişilerin paylaşımlarını sınırlamak için de herhangi bir faaliyette bulunmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

- Araştırmanın ikinci sorusu;
 - Öğretmenler dijital ayakizlerini en çok ve en az hangi çevrimiçi araçlarda bırakmaktadır?

Bulgular ve Yorumlar

Kullandığınız Çevrim-içi Araçlar	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Çoğunlukla	Her Zaman
Öğrenme Yönetim Sistemleri (Moodle, Blackboard, Edmodo vb.)					
Sosyal ağlar (Facebook, Twitter, Instagram vb.)					
Web sayfaları (içerik, yapılan yorumlar vb.)					
Wiki					
Tartışma Forumları					
e-Posta (Gmail, Hotmail, Outlook, Yandex vb.)					
Bulut dosya paylaşımı ortamları (OneDrive, Dropbox, Google Drive vb.)					
Ağ günlüğü (Blog)					
Çevrim-içi sohbet araçları (WhatsApp, Skype, Messenger vb.)					
Ekşi Sözlük, Uludağ Sözlük vb. platformlar					

Bulgular ve Yorumlar

En fazla dijital ayakizi bırakılan çevrimiçi araçlar	f	%
<i>Sosyal ağlar</i>	38	95
<i>Çevrimiçi sohbetler</i>	23	57,5
<i>Web sayfaları (alışveriş vb. siteler)</i>	21	52,5

En az dijital ayakizi bırakılan çevrimiçi araçlar	f	%
<i>Öğrenme yönetim sistemleri (moodle vb.)</i>	17	42,5
<i>Tartışma forum sayfaları</i>	13	32,5
<i>Akademik paylaşım sayfaları</i>	7	17,5

Bulgular ve Yorumlar

- Araştırmanın üçüncü sorusu;
 - Öğretmenlerin dijital ayakizi farkındalıkları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Bulgular ve Yorumlar

	Cinsiyet	N	X	ss	t	P
Dijital ayakizi farkındalık durumu	Kadın	25	53,16	6,22	,-571	,551
	Erkek	15	50,48	6,03		

- Özbek vd. (2016), cinsiyetin dijital ayakizi farkındalık durumunda erkekler lehine anlamlı bir fark bulmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç ve Öneriler

- Yapılan analizler neticesinde elde edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuçlar:
 - Öğretmenlerin dijital ayak izi farkındalıkları oldukça yüksektir.
 - En fazla dijital ayak izi bırakılan çevrim-içi araçlar sırasıyla sohbet araçları ve sosyal ağlardır.
- Ulaşılan bu sonuçlar doğrultusunda öğretmenlere yönelik dijital ayakiziyle ilgili hizmet-içi etkinliklerinin sunulması önerilebilir.

Sonuç ve Öneriler

- Dijital ayakizi bırakılan çevrimiçi araçlar;
 - En çok;
 - Sosyal ağlar
 - Çevrimiçi sohbetler
 - Web sayfaları
 - En az;
 - Öğrenme yönetim sistemleri
 - Tartışma forum sayfaları
 - Akademik içerik üreten web sayfaları

Sonuç ve Öneriler (5)

- Çalışmanın sonuçları doğrultusunda geliştirilen öneriler:
 - Öğretmenlerden branş bazında veri toplanıp bölümlere göre dijital ayakizi farkındalık durumları veya yaşantılar incelenebilir.
 - Dijital ayakizi farkındalık durumları ya da yaşantıları farklı değişkenler açısından incelenebilir.

Teşekkürler

vbilalarslankara@gmail.com